

AVUSTURYA SEMBOLLER YASASININ HEDEFİNDE NE VAR?

FARID HAFEZ

SETA | PERSPEKTİF

ŞUBAT 2019 · SAYI 230

- Semboller Yasası neyle mücadele ediyor gibi görünmektedir?
- Aşırıcılığın hangi türleri göz ardı edilmektedir?
- Bu yasa kimi hedef almaktadır?
- Yasanın uzun vadede muhtemel etkileri nelerdir?

GİRİŞ

Avusturya Cumhuriyeti Hristiyan demokrat-muhafazakar görüşlü Avusturya Halk Partisi (ÖVP) ile aşırı sağcı Avusturya Özgürlük Partisi'nin (FPÖ) kurduğu koalisyon hükümeti tarafından yönetilmektedir. Ülke-deki mevcut üç gizli servisten biri İçişleri Bakanlığına, ikisi de Savunma Bakanlığına bağlıdır. Mevcut hükümette her iki bakanlık da aşırı sağcı parti FPÖ'nün elinde bulunmaktadır. Son dönemde Anayasayı Koruma ve Terörle Mücadele Dairesi (BVT) başkanı yasa dışı bir şekilde işten çıkarılmış ve bu kuruma Neo-Nazi kökenli personel yerleştirilmeye çalışılmıştır. Muhalefet partileri söz konusu girişimleri ve içişleri bakanını bu konuda sert biçimde eleştirmiştir. Hükümeti oluşturan koalisyonun üyesi her iki partinin de sert İslamofobik seçim kampanyaları yürüttüğü dikkate alındığında koalisyonun seçmenlerine verdiği sözleri yerine getirdiğini söyleyebilmek mümkündür.

Bununla birlikte Sebastian Kurz'un partisi ÖVP'nin liderlik yaptığı hükümet azami düzeyde halk desteği elde etmek ve muhalefet partilerinin direnişini kırmak amacıyla Müslümanlara karşı ay-

rımcı politikalarını "kabul edilebilir" bir şekilde kurgulamaya çalışmaktadır. Nitekim başörtüsü yasağı Müslüman kızların erken yaşta "cinsel bir obje haline getirilmesi"ne karşı koruyucu bir tedbir olarak sunulmaktadır. Muhalefetin gösterdiği tepkilere baktığında bu stratejinin işe yaradığı görülmektedir. Hükümetin izlediği diğer stratejilerden biri "siyasal İslam" ile mücadele ediyormuş gibi davranmaktır ki bu da asıl mücadelenin İslam ya da Müslümanlara değil "İslam'ın siyasallaştırılmış versiyonu"na karşı yürütüldüğü algısını oluşturma çabasının ürünüdür. Bu bağlamda perspektif şu soruları tartışmaktadır: "Semboller Yasası" neyle mücadele ediyor gibi görünmektedir? Aşırıcılığın her şekline meydan okumakta mıdır? Semboller Yasası gerçekte kimi hedef almakta ve bu yasanın uzun vadedeki muhtemel etkileri neler olabilir?

SEMBOLLER YASASI NEYLE MÜCADELE EDİYOR GİBİ GÖRÜNMEKTEDİR?

Avusturya İkinci Dünya Savaşı'nın ardından 1947'de çıkardığı "Nasyonal Sosyalizmin Yasaklanması Kanunu" ile

FARID HAFEZ

Amerika Birleşik Devletleri Georgetown Üniversitesi Bridge Initiative'de araştırmacı ve Salzburg Üniversitesi'nde öğretim üyesidir.

Nazizm'e ait sembolleri yasaklamıştır. Yetmiş yıl aradan sonra DEAŞ'ın ortaya çıkışıyla birlikte bu yasak yeni bir yasayla diğer grupları da içine alacak şekilde genişletilmiştir. 2014'te muhafazakar parti ÖVP ile sosyal demokratların kurduğu koalisyon El-Kaide ve DEAŞ sembollerinin kullanılmasını yasaklamıştır.

Yeni yasa tasarısı 2018 Aralık ortalarında Meclisten geçirilen düzenlemeyle Avrupa Birliği (AB) yasaları tarafından terörist olarak tanınan Marksist Kürdistan İşçi Partisi [PKK], Hamas gibi örgütleri ve Müslüman Kardeşler, Türk milliyetçisi Bozkurtlar ve Hırvat faşist hareket Ustaşe içerisine alacak şekilde genişletilmiş ve "aşırı gruplarla mücadele" şeklinde meşrulaştırılmıştır. Avusturya içişleri bakanı "Değiştirilen yasada zikredilen örgütlerin sembolleri ve el hareketleri Anayasa'ya aykırıdır, temel demokratik değerlerimize ters düşmektedir" iddiasında bulunmuştur.

Yasaya dahil edilen isimlerin kapsamının genişletilmesinin üç ilginç yönü bulunmaktadır:

1. Terörist olarak tanımlanan örgütler –ister devletler düzeyinde ister PKK gibi AB tarafından– terörist sayılmayan gruplarla (Müslüman Kardeşler gibi) birlikte yasa kapsamına alınmıştır. Hatta Müslüman Kardeşler Avusturya'da ulusal düzeyde veya Avrupa tarafından "aşırı" şeklinde bile kabul edilmemektedir. Bu yasayla farklı örgütler DEAŞ veya El-Kaide gibi terörist örgütlerle aynı kefeye konulmuştur. Böylece terörizmin sembolleri ile sözde siyasi ve/veya dini aşırılığın sembolleri aynı bahanelerle yasaklanmıştır.
2. Yasadan etkilenen tüm örgütlerin kökenlerinin Avusturya dışında olması ilginçtir. Bu sebeple getirilecek yasayı açıkça "yabancı semboller yasası" şeklinde adlandırmak daha doğru olacaktır. Özellikle Avusturya'da beyaz milliyetçiliğin yaygınlığı göz önünde bulundurulursa iktidardaki yabancı karşıtı ve ırkçı parti FPÖ tarafından yapılan bu hamlenin oldukça tek taraflı olduğu söylenebilir. Bu da üçüncü bir tespiti olarak sağlamaktadır.
3. Yasada aşırı sağcı ve beyaz milliyetçi örgütler tamamen göz ardı edilmektedir. BVT tarafından hazırlanan yıllık rapora göre "kimlikçi hareket" kapsamındaki aşırı sağcı örgütler de yakın takip altındadır. Fakat bu örgütlerin hiçbir bahsi geçen yasa kapsamında değerlendirilmemiştir. Eski Naziler tarafından kurulan ve kendisini Yahudi yanlısı ve antisemitizm karşıtı fakat tamamen İslamofobik bir şekilde yeniden konumlandırmaya çalışan iktidardaki FPÖ partisinin diğer sağcı örgütlerle kurduğu bağlantılar düşünüldüğünde ortaya çıkan bu durum daha iyi anlaşılmaktadır. Keza yasaklanmış sembolleri kullananlar 4 bin avroya ve ihlalin devamı halinde 10 bin avroya kadar para cezasına çarptırılırken geleneksel Nazi sembolleri kullanmanın cezası en fazla 4 bin avrodur. İçişleri bakanının yasaklı semboller listesini herhangi bir zamanda sadece bir kararnameyle başkalarını da kapsayacak şekilde genişletebilmesi ise bu yasaya dair bir başka önemli detaydır. Yasanın 1.10. maddesine göre yukarıda sözü edilen örgütlerle bağlantısı olan veya bu örgütlerin devamı kabul edilen tüm gruplar da cezalandırılabilir.

Bu durum İçişleri Bakanlığının potansiyel olarak hükümeti protesto eden ve hükümete karşı tehdit oluşturduğu düşünülen her "yabancı" sivil toplum kuruluşlarına (STK) karşı sert önlemler almasına imkan tanımaktadır. Halihazırda içişleri bakanı aşırı sağcı FPÖ partisine mensuptur. Bu durum ise dikkatleri yerli beyaz milliyetçilik ve aşırı sağcılıktan uzaklaştırırken yabancı milliyetçiliğine yoğunlaştırmaktadır. Böylece tehdit oluşturan grupların genişleyeceği yönündeki endişeler daha da artmaktadır.

YASA DOĞRUDAN KİMİ HEDEF ALMAKTADIR?

Avusturya hükümetine göre PKK'nın Avusturya'da 4 bin civarında sempatizanı bulunmaktadır. Örgütün sembolleri kendi düzenlediği protestolarda görüldüğü gibi PKK sempatizanı örgütlerin farklı konularda bir araya geldikleri ve diğer gruplarla beraber düzenlenen gösteriler sırasında da sıklıkla kullanılmaktadır.

Semboller sokaklarda çok daha seyrek görülse de bu durum Hamas için de geçerlidir. Türk kökenli gençler arasında daha yaygın sembol ise bozkurt işareti, diğer adıyla bozkurt selamıdır. Bozkurt selamı sadece MHP'ye ait bir sembol olmaktan ziyade Türk milliyetçiliğinin sembolü olarak Türk gençleri tarafından kullanılmaktadır. Bu örgütlerin sembolleri en yaygın olanlardandır ve dolayısıyla direkt bu yasadan etkilenmektedir.

YASA DOLAYLI OLARAK KİMİ HEDEF ALMAKTADIR?

Yasa içişleri bakanının yalnızca bir kararnameyle diğer “bağlantılı” örgütlere sembol yasağını genişletmesine olanak sağlamakta ve bu durum potansiyel olarak hükümetin adı geçen örgütlerle irtibatlandırmak istediğı her grubu etkileyebilmektedir. Kanun koyucular tarafından Müslüman Kardeşler’in sembollerinin hükümetin Müslüman karşıtı politikalarını eleştiren Müslüman STK’ları da hedef alan bir tarzda yorumlandığı resmi belgelere yansımıştır. Bu yorumun dayanağı peşin hükümlü bir akademisyen tarafından yazılmış bir rapordur. Bu kişi Avrupa’da sesini en çok duyuran Müslüman STK’ları karalama ve kamusal alandan dışlama amacıyla çalışan bir düşünce kuruluşunda görev yapmaktadır.

Bu durum uzmanların Müslüman Kardeşler’in yasa dışı ilan edilmesi çağrısının siyasi muhalefete karşı ciddi önlem alma girişiminden başka bir şey olmadığı Amerika Birleşik Devletleri’ndeki (ABD) benzer girişimleri hatırlatmaktadır. Örneğin “Barış için Yahudi Sesi”ne ait İslamofobi ile Mücadele Ağı (NAI) isimli projeye göre Donald Trump yönetiminin bu yasayı (Müslüman Kardeşler Yasağı, FH) Müslüman topluluklar adına çalışan hem ulusal hem de yerel organizasyonları hedef alan bir başkanlık kararnamesiyle kolayca kullanabileceğini ileri sürülmektedir. Avusturya’da da durumun benzer şekilde olacağı öngörülmektedir.

Ayrıca İslamofobik söylemlere sahip ABD’li Daniel Pipes *Washington Times*’a yazdığı bir yazıda Batı Avrupa’da ilk kez göç karşıtı ve İslamlaşma karşıtı politikaları savunan bir hükümetin iktidara geldiğini belirterek

Avusturya’da eşi benzeri görülmemiş bir durumun mevcut olduğunu ileri sürmüştür. Bu durum yeni muhafazakar İslamofobiklerin gözünde Avusturya’yı kurumsallaşmış İslamofobinin uygulanması için bir laboratuvar haline getirmiştir.

İSLAM’I YENİ BİR ÇERÇEVEYE OTURTMAK

Bu son girişimin arka planında kökleri geçmişe uzanan düşünce kalıpları bulunmaktadır. 2017’de aşırı sağcı FPÖ başkanı “faşist İslam”ın yasaklanması çağrısını yapmıştır. “İslamofaşizm” kavramını ilk olarak kullanan *New York Times* gazetesinin en çok satan kitaplar listesindeki “Dördüncü Dünya Savaşı”nın (*World War IV*) yazarı yeni muhafazakar görüşe sahip Norman Podhoretz’dir. Ona göre “İslamofaşizm” bir sonraki haçlı seferinin yeni düşmanıdır. Başbakan Yardımcısı Heinz-Christian Strache de “faşist İslam” kavramını İslam’ın bir dinden ziyade siyasi bir ideoloji olarak yeni bir çerçeveye oturtulması stratejisini uygulamak için kasıtlı olarak kullanmıştır. Strache “faşist İslam” sembollerinin yasaklanmasıyla Avrupa’da aşırı sağın rağbet gören referans noktası “İslamlaşmanın yayılması”na son verileceğini ileri sürmüştür. Bu girişimle Strache, Nazi sembollerini yasaklayan Avusturya’nın mirasını devralmaktadır. Bu durum aynı zamanda İslam’ın bir dinden çok siyasi bir ideoloji olarak yeni bir çerçeveye oturtulması girişimini de beslemektedir.

Mevcut siyasi konjonktürde Strache “iyi İslam” ile “kötü İslam” ayrımı yapmaya çalışmaktadır. Fakat muhalefette olduğu dönemde farklı bir dil kullanan Strache “İslam ile İslamcılık arasındaki farkın terörle terörizm arasındaki farkla aynı” olduğunu ileri sürmüştür. Bir başka deyişle İslamcılıkla savaşmanın eninde sonunda İslam’ın kendisiyle mücadele etmek anlamına geldiği konusunda herhangi bir şüphe duymamaktadır.

YASANIN UZUN VADEDE MUHTEMEL ETKİLERİ NELERDİR?

Yabancı ve Müslüman organizasyonları hedef almak bu yasanın nihai amacı olmayabilir. Avusturya hükümetinin mevcut politikalarına bakıldığında hükümetin genellikle sivil toplumu eşi benzeri görülmemiş

bir şekilde kısıtladığı kolayca görülebilmektedir. Son zamanlarda çevre ve insan hakları organizasyonları hedef alınmıştır. Hükümet çevre örgütlerini çevre konusunda karar verme süreçlerinden dışlamak istemiş ve bunun için müzakere masasına oturabilecek örgütlerin en az yüz üyesi olması gerektiğini ileri sürmüştür. Bu durum yalnızca Veri Gizliliği Kanunu'nun sorgulanmasına yol açmakla kalmayıp aynı zamanda kişilerin ve bu tür örgütlerin hükümetin hedefi haline geleceği korkusuyla desteklenmesini engelleyebilir. Zira Başbakan Kurz geleceğe yönelik siyasi vizyonunu açıklarken STK'ların Akdeniz'deki mültecilerle ilgili faaliyetleri hakkında konuşmuş ve bu STK'ların devlet politikalarına müdahale etmele-

rine izin verilmeyeceğini açık bir şekilde dile getirmiştir. Kurz'un isteğinin Macaristan Başbakanı Viktor Orban ile aynı olduğu görülmektedir: tek elden kontrol edilen ve muhalif grupların müdahalesine kapalı güçlü bir devlet.

Özet olarak Semboller Yasası'nın STK'ların faaliyet alanlarının kısıtlanması girişimine sebep olan ve ilk önce toplumun en zayıf kesiminin (devlet kurumlarının saldırılarına karşı onları koruyacak siyasi desteğin sınırlı olduğu ileri sürülen yabancı kökenli kesim) peşine düşen bir yasa olduğu anlaşılmaktadır. Bu yasayla Müslüman STK'lar daha otoriter politikaların uygulanması konusunda deneme tahtası haline getirilmektedir.